

بیان حقیقت

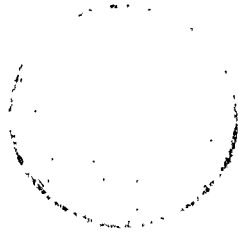
مجلس اعیان رئیس سید پاشا حضرتلرینک خاطراننده مدرج
بعض موادہ اعیاندن ذہنی پاشانک جوابی

کتابخانہ
۱۳۲۷

74-2223
k.2

بیان حقیقت

مجلس اعیان رئیس سعید پاشا حضرتلرینک خاطر اتنده مندرج
بعض مواد اعیاندن ذہنی پاشانک جوابی .

Es. No. :	1341 - 492
Remiz :	M. M. 284

کتابخانہ و مکتبہ کائنات

طبعیاتی سائنس

۱۳۲۷

بیان حقیقت

مجلس اعیان رئیس سیدپاشا حضرتلری سا ۲۱ و ۲۲ کانون
ثانی سنه ۳۲۵ تاریخی «طنین» غزته سیله نسر ایتدکری ایکی
مقاله ده بغداد خطدن بحث ایدرک مقاله نامه به اساس اولان
مذاکرات حقننده بر طاقم بیاناتده بولندیلرکه خلاصه مفادی
قومپانیه به اہمزدہ اولہرق قبول ایتدیریلن موادک صرف اثرسی
مخصوصلری اولدینی سولیکدن عبارتدر . بونلرک مشارالہجہ
خدمت ذاتیہ کی کوسترلمسی نافعہ نظارتک وظیفہ سنی ایفا ایتماش
اولدینی وصدارتک مداخلہ سی اولسہ منفعت دولتک نظارتجہ قصداً
ویامن غیر قصد امانہ ایدیلہجکی معناسنی اشراہ ایدہ یور؛ اوزمان
نافعہ نظارتی عہدہ مہ مودوع ایدی . سیدپاشا حضرتلرینک تصویب
بیوردقلری وجہلہ حرکت ایتلری اجتہاد ذاتیلرینہ عاڈبرمسئلہدر؛
فقط ایستدکری نقطہ به ارتقا ایچون شخص عاجزانہ مہ تعرض
ایتلرینی بالطبع تجویز ایدہ مم . بونی کندیلری دہ تجویز بیورمزلر
امیدیلہ «طنین» غزته سندہ کی نشریاتی متعاقب ، مجلس عمومی
شمدیکی عدلیہ نظارتی دائرہ سندہ ایکن ، شفاہاً بیان حقیقت و ابراز
وثائق ایتمش ایدم ، سوزمی استماع ایلہ اعتذار بیورمشلردی . لکن بوندن
صوکرہ مشارالہ طرفندن مجموعہ خاطر اتک برنجی جلدینہ حقنندہ
بعض اسناداتی حاوی دیگر مباحث درج ایدلدیکنی کوردم . ارتق

بونلر ایچونده کندیلرینی تصدیق بیهوده و صورت علیه ده رد اسناد مقتضی ایدی. فقط لازم اولان اوراق و وثائق تماماً نزدیده موجود دکل ایدی. ا کمال و نائق بر خیلی سعی و زمانه محتساج ، عوارض وجودیم ایسه بویله مساعی منضمه تحملنه نامساعد ایدی. نه چاره که خاطر اتک بعده انتشار ایدن جلد ثانیسی اولجه نشر اولنان بغداد خطی مباحثی شامل و بوندن بشقه دیگر بر طاقم ایهامات و اسناداتی ده محتوی اوله رق ظهور ایتدی. الی سنه دنیرو ایفا ایتدیکم خدمت دولتده کی مسلک و حرکت حقیقت بین اولنلرجه معلوم اولدیغی دوشونمکله برابر نام و ناموسمک او اصر حیاطمه - نه مقصدله اولورسه اولسون - لکه دارایدلمک ایستلمسنه قارشو سکوت ایدمدم. تاریخده بریر اشغال ایتمک ادعا و یاقندن بری یم؛ بونی بیلیرم. آره دیغ شی صرف شخصی تعلق ایدن خصوصلرده حقیقی ارائه و وثائق رسمیه سنی ابراز ایله تزکیه نفسدز. اجراءت مدیده سیله بر شخص تاریخی اولان سعید پاشا حضر تلرینک خاطر اتندن بکا تعلق ایتمیان اقسامی حقیقده حرف واحد سو بیله جک دکل ؛ بو وظیفه عصر حاضر تاریخی یازه جق اولان مدققین اخلافه مودوعدر .

مشاراليه سعيد پاشا حضرتلری ۳۱۷ سنه سنده التبعی دفعه اولوق اوزره مقام صدارته وقوع مأموریتلرندن مقدم بوخط حقنده جریان ایدن مذاکراتده حقوق دولتک ضیاعنی موجب شرائط موجود ایکن صدارته مأموریتلری اوزرینه واقع اولان سعیرلیله رفع ایدلدیکنی بالیان « موسیو زاندر و موسیو هوکننی نزدیمه جاب ایله ذهنی پاشا حاضر اولدینی حالده ایشک کرک جهت مالیه سنجه کرک جهات سائره سنجه دهها زیاده استحصال تعدیلاته صرف مساعی ایلدم. شوتشبت نتیجه سنده تحصیل اولنان تعدیلات شونلردر: اولاً تأمینات اچمسی وایشتمه مصرفی دولتک شمدیکی بودجه سنه تحمیل اولنمیوب دیون عمومیه نک توجیدی اوزرینه تقرر ایده جک واردات جدیده دن ایفا اولنه جقدر. ثانیاً: خط جوارنده مهاجرین اجنیه اسکان اولنمیو جقدر. ثالثاً: حکومتک هر نه زمان ایستر ایسه خطی مبابیه یه صلاحیتی اوله جقدر. رابعاً: خطک بعض اقسامی وقت معینده انشا اولنه مزایسه ترتب ایده جک جزا بحتی - که نظارتله شرکت بیننده مختلف فیه قالمشدی - بو اختلاف کلیاً ابطال اولنقله شرکت عموم خطک اوقات معینه سنده انشاسیچون تکلیف ایتدی کمز شرائطه تابع اوله جقدر. خامساً خط آخر شرکتده دور و فراغ اولنه میه جقدر. سادساً: دیار بکرله خرپوته برر شعبه انشا اولنه جقدر. سابعاً: عسکری موقفلر تأسیساتنه آروجه درت ملیون فرانق صرف ایدیله جقدر. ثانیاً: نقلیات عسکریه وسائره یه دائر تکلیف ایتدی کمز مواد ایفا و برده شرکت طرفندن هر سنه

دارالعجزه به بشیوز لیرا اعطا قلنه جقدر. تاسعاً : بغداددن بصره به متشعب اوله جق خطك نقطه انتهایه سی [کویت] اوله جنی موجود لایحه لرده کوسترلمش ایسه ده تخصیص موقع اولنیه رقی انتهای نقطه ایلروده حکومتله شرکت بیننده بالندا کره تعیین ایدیه جکدر. ایسته بوماده لر شرکته قبول ایتدیرلدی ومقاوله به ادخال اولندی ایسه ده موسیو زاندر وموسیو هوکنن تأمینات اچمه سندن انجق بر بشیوز فرائق دها تنزیلنه یعنی مأموریم عقبنده کیلو مترو باشنه قرارلشمش اولان (۱۳۵۰۰ فرائق) تأمینات اچمه سندن تکلیفم اوزرینه موافقت ایتدکلری (۱۰۰۰۰ فرائقه) بش یوز فرائق دها علاوه سیله بونی (۱۱۵۰۰۰ فرائقه) ایندیرمه موافقت ایده بیلدیلر . [۱۳۵۰۰ — ۱۵۰۰ = ۱۲۰۰۰ اولق لازم کلدیکی حالده طنین غزته سنده اولدینی کبی خاطر اتده دخی هر نصابه یا کلش یازلمشدر] شوقدر که اشجو بش یوز فرائقک تنزیلنه موافقت رسمیه لرینی طرف شاهانه دن اراده بیوریلور ایسه عرض ایلیه جکلرینی یعنی نزد مده کی افاده لرندن طولانی بر تعهد رسمی تحتنه کیرمدکلرینی ذهنی پاشا حاضر ایکن علاوه ویراد ایلدیلر . نهایت مسئله یی مجلسه قویدم حضاردن بعضیلری نر تأمینات اچمه سنی (۱۲۰۰۰۰ فرائق) اوله رقی عرض ایدم طرف شاهانه دن بش یوز فرائق دها تنزیلی اراده بیورلسون بوضورتله تأمین تمتع اچمه سی (۱۱،۵۰۰۰ فرائقه) تنزل ایتسون ایشده بیتسون دیدیلر بن شو اخطار اخیره اعتراض ایله هیئت وکلا مصالح دولتی کنندی مستوائیتی تحتنده رؤیت وعرضه مجبور اولدیغندن اوله یوللره کیتمهک و بلا

مجبوریة درجه درجه قرار اتخاذ ایتکه محل یوقدر دیدم . بناءً علیه قلمه النان مضبطه به تأمینات الحقه سندن دهها بش یوز فرائق تنزیلنه سرکنتک موافقت ایده چکی قرائت احوال دن محسوسدر دیو برفقره علاوه ایتدیردم . بونک اوزرینه صدور ایدن اراده رسمیه ده « دهها زیاده تنزیلات اجراسی اراده بیوریله جفندن اول امرده نافعه نظارتندن ذکر اولنان بش یوز فرائقک تنزیل ایتدیرلمسی ومواد سائرهنک بوجه استیدان اجراسی ، عباره لری مسطور ایدی . فقط دهها زیاده تنزیلات اجراسی ایچون سفیره وقوع بوله چنی بیان بیوریلان اراده نه نتیجه حاصل ایتدیکی معلوم اوله مدی . »

اولاً تأمینات الحقه سی مسئله سنی تدقیق ایتک ایجاب ایدیور . سعید پاشا حضرتلری بحث بیوردقلری آلتنجی دفعه کی خدمت صدارتی ۵ تشرین ثانی سنه ۱۳۱۷ تاریخنده قبول ایتدکلرینی خاطر اتده بیان بیوریورلر [صحیفه ۱۰۰] . ایشه صدارته هنوز تعیین بیوردقلری کونه مصادف اولان ۵ تشرین ثانی سنه ۳۱۷ تاریخنده مابین باش کتابتندن النان تذکره ده « حیدر پاشا شمندوفری دیرکتوری موسیو زاندرک اخیراً برلیندن عودت ایتمش اولسنه نظراً بغداد تیمور یولی حقنده مومی الیه ایله اجراسنه اولجه ابتدار اولنان مذاکراتک اکللی ضمننده کندوسیه ملاقات ایدلمش اولمق لازم کله جکندن مذاکرات واقعه نک نه شکل ودرجه به واصل اولدینک عرض و اشعاری مقتضای اراده سنیه دن ایدوکی « تبلیغ قلمسی اوزرینه جواباً مابین باش کتابته تقدیم اولنان تذکره

نظارتده - که اشبو تذکره نك مسوده سی نظارت اورا قدم محفوظدر - مقاله و شرطنامه لایحه زینک اکثر موادی موسیو زاندر و موسیو هوکنن ایله جریان ایتمش اولان مذاکرات اوزرینه تعدیلاً و تصویب عالییه معلقاً قرارلشدیرلدینی محرر و تأمینات اچمسی بختده ده آتیده کی فقره مندرجدر .

« بادی امرده تأسیسات ابتدائی سرمایه سی فائض و رأس المال اچمسنک تأمین ایچون کیلومترو باشنه (۱۳,۵۰۰ فرانق) تخصیصی و بوندن بشقه ایشلتمه مصارفی ایچون دخی حاصلات غیر صافیه نك یوزده الیسی بهر کیلومترو باشنه سنوی درت بیک بش یوز فرانقدن دون اولور ایسه او مقداره ابلاغنی طلب و تکلیف ایتمکده اولدقلری حالده مباحثات واقعه اوزرینه برلینله بالمخبره (۱۳,۵۰۰ فرانق) (۱۲,۵۰۰ فرانقه) تنزیل و ایشلتمه مصرفی دخی حاصلات غیر صافیه اون بیک فرانقه وارنجیه قدر کیلومترو باشنه سنوی درت بیک بش یوز فرانق تعیین ایله حاصلات غیر صافیه اون بیک فرانقی تجاوز ایدرسه اون بیک فرانقک اوست طرفنک یوزده بکرمی بشنک دخی شرکتی اعطاسی صورتیله تعدیله ایدیه بیله جکلرینی بیان ایشلر ایسه ده بو حسابجه ایشلتمه مصرفیه برابر تأمینات اچمسی اون یدی بیک فرانقی تجاوز ایدرک انقره خطنک ایشلتمه مصرفیه برابر تأمیناتی اون بش بیک فرانقدن عبارت اولوب بغداد خطنک اکثر جهاتی اراضی بسیطه دن اولمسیله بو کذرکاهک اختیاری دخی تأمینات اچمسنک اهون اولمسی مقصدینه مبتنی ایدوکندن بالا طرف تبلیغ و تفهیم اولمسینی حالده نظارته

قارشى بوندىن زياته تزييلات اجرا ايديله ميه جيكي احساس ايدىنش اولمغله مذاكراتك حاصل ايدم جيكي نتيجه اوزرينه مذكور لايحه لرك بالاكال تقديم قلمه جنى عرض اولنور .

شو ايضاحاتدن مستبان اوله جنى اوزره تاامينات اچمه سنك مقدارى نظارتجه جريان ايدىن مذاكرات ائناسنده (۱۲,۵۰۰ فرانغه) تزييل ايدلمشدر. بوصولت نظارتك مأمورين سابقه وحاضره سندن بعض دواتك ومومى اليهما موسيو زاندر وموسيو هوكتنك دخى معلوملريدر . آتيا درج اوله جنى وناقندن آكلاشيله جنى كچي تاامينات اچمى مجاس وكلاجه (۱۲۵۰۰) فراتقى اولمق اوزره عرض ايدىنش واخيرا (۵۰۰) فراتقى اراده سنيه موجينجه تزييل اولنمشدر . بوتزييلك موسيو زاندر طرفندن اراده سنيه تعلق ايدلمى شركتك اساسا راضى اوله جنى برتكلينى باراراده قبول ايله ذات شاهانه يه عرض جيله مقصدينه مستند اولمق لازم كله جيكي دركار وبالاده كي فقره نك نهايتلرنده نظارته قارشو بوندىن زياته تزييلات اجرا ايديله ميه جكنك احساس اولنديغنى ميين اولان عباره دخى بونى مؤيددر .

تاامينات اچمه سنك تعيين وتحديدى بختنده كي ياكلشلق شو صورته تعيين ايتدكن صكره مشاراليهك اثر دقت وغيرتى اوله رق تعديل واستحصال اولنديغنى بيان ايلديكي مواد تسعه يه كلنجه : ۶ ميس سنه ۳۲۶ تاريخنده يعنى سعيدپاشانك صدارتندن بر بچق سنه مقدم « بغداده قدر تمديدى مترر بولنان شمندوفر خطى ايچون اجراى مذاكرات ايلك اوزره در سعاده كلن هيئتله

اجرا اولنه جق مذاکراته اساس اتخاذ ایدیله جک مواد صورتک عرضی ، حقنده مابین باش کتابتدن نافعہ نظارتنه کلان تذکره یه جواباً یازیلان ۸ مایس سنه ۳۱۶ تاریخی تذکره نظارتک ملفوفی اولان ورقه ده : « خطک کذرکاه وجوارینه مهاجرین اجنیه جلب واسکان اولنماسی - مدت انشائیہ نک سکزسنه اوله رق تحدیدی - بو خطلری شرکتک هیچ بروقت اخر شرکته دور و احاله ایده مامسی - حکومت سنیه نک بونلری هر آن مبیاعه ایتمک حق و صلاحیتک محفوظ اولسی - خط اصلی دیار بکر و موصل شهرلرندن و یا خود بونره آزر مسافه دن مرور ایتمه جک اولور ایسه مذکور شهرلرک لزومی تقدیرنده خط اصلی یه شعبه لرله ربط ایدلسی » فقره لری مندر جدر . بو حوالده مواد تسعه مذکورده دن خط جواریده مهاجرین اجنیه اسکان اولنماسنه دائر ایکنجی ، خطک ایستلدیکی زمان حکومتجه مبیاعه صلاحیتی حاوی اوچنجی ، خطک اخر شرکته دور و فراغ اولنه مامسنه دائر بشنجی ، دیار بکرله خرپوته شعبه لر انشاسی حقنده کی نتیجی ماده لر دولتجه اسکیدن بری مقرر اولدیفی اکلاشلمقده و بناء علیه مواد مذکورہ نک سعید پاشا حضرتلرینک اثره تلی اوله رق تلقیسنه امکان قلامقده در . مدت انشا آتک سکزسنه اولسی دخی نظارتجه تنظیم ایدیلان سالف الذکر پروگرام جمله مندرجاتنددر .

ینه بو خصوص حقنده ۱۶ کانون اول سنه ۳۲۷ تاریخیله نافعہ نظارتدن یازیلان و مسوده سی کذلک نظارت اورا قده محفوظ بولنان تذکره مفصله ده : « قونیه دن بغداد و بصره یه قدر انشا

اوانه جق شمندوفر حقنده کی لایحه لر حقوق امتیازیه جه صلاحیات
واسعه می شامل اولدیغندن حقوق حاکمیت سنیه نك محفوظیتیه برابر
ایشك اهمیتی نسبتنده تسهیلات ممکنه اراٹه سی صورتلری نظر
ملاحظه یه انه رق مجلس اداره رئیس اولی موسیو زاندر ورئیس
نائیسی موسیو هوکنن ایله جریان ایدن مذاکرات اوزرینه کرک
تصوب عالی به معلقاً قرار نشدیریلان و کرک نظارتجه موسی الیها ایله
اشلاف حاصل ابدیله میان مواد قونیه تیمور یولی مقاله نامه سی
نسخه مطبوعه سی اوزرینه علاوه اوانه رق لفاً و سالف الذکر مقاله
ابتدائیة صورتیله خط مذکور گذرکاه و شعباتی مین خریدیه دخی
معاً تقدیم قلمش و مذکور لایحه لرک مواد مندرجه سنک برطاقی
قونیه و انقره مقاله و شرطنامه لرینه موافق اولدینی جهتله انلردن
بخته حاجت کوریه میوب مدیل و لصحیح اولنان مواد حقنده کی
مطالعات بوجه زیره عرض و تزییر اولنمشدر « مقدمه سیله سوزه
باشلامش اولسنه کوره ایشك بوتذکرده ایضاح اولنان درجه سی
سعید پاشا حضرتلرین حصول مساعیسی اوله میه جی درکاردر
ذکر اولنان تذکره مفصله ده ایسه :

« اشبو تیمور یولک جوارینه مهاجرین اجنیه جلب واسکال
اولنیه جفتک مقاله نامه نك جزؤتممی اولمق اوزره شرکت طرفندن
حکومت سنیه به بر مکتوب تحریریه تأمین ایدلسی دخی جمله
مذاکراتدن اوله رق اشبو مکتوبک صورتی علاوه مافوفات
اولنمشدر . »

« حکومت سنیه جه هر نه زمان ایسته نیلیر ایسه خطک مبايعه سنه

صلاحیتنی حاوی اون طقوزنجی مادهیه علاوه اولنان فقره مقدا
تعاطی قلنان مقاوله^۱ ابتدائیہ حکمی ایجابندن اوله رق الخ»
« دیار بکرله خربوته حکومت سفیه جه اختیاری و شرکتجه
مجبوری اولمق اوزره شعبه انشاسنه دائر اوتوز سکزننجی و خط
اصلینک لدی الحاجه شام - حما و تمیدی خطی ایله التصاقه متدائر
اوتوز طقوزنجی ماده لر حکومت سفیه نک منافعه عائد اولوب مجدداً
علاوه ایدلمش اولدینی کبی »

« قرق بشنجی ماده موقفلری ایله متفرعاتنک تأسیساتی ایچون
دائرہ جلیله عسکریه ایله بالندا کره درت ملیون فراقه قدر شرکتجه
اختیار مصارف ایدلمک مجوریتی محتوی اولوب (نظارتجه تنظیم
قلنان لایحهیه) کذلک مجدداً علاوه قلمش »

« شرطنامه نک یکریمی التنجی ماده سنده عسا کر شاهانه و ژاندارمه
و پولیس ضابطان و افرادی ایچون معین اولان ثلث اجرت ربعه
تنزیل و اجرتدن معاف طوتیله جق اوتوز کیلو غرام اشیا ی ذاتیة
عسکریه شمدی به دکین مختلف فیها اولدینی حالده او اختلاف دخی
ازاله ایله اشیا ی مذکورہ نک انواعی تعداد و تصریح ایدلمش »

فقره لری عیناً مندر جدره . بناءً علیه سعید پاشانک سی ذاتیسنه
اضافته تعداد ایتدیکی طقوز ماده دن ایکنجی ، اوچنجی ، بشنجی ،
التنجی ، یدنجی ، سکزننجی ماده لرینک یعنی التی دانه سنک هنوز
سی دکل علمی بیله لاحق اولمه دن نظارتجه قرارلشدیرلمش و اشبو
مقرراتنک جمله سنک نظارتجه تنظیم و باب عالی به تقدیم قلنان مقاوله نامه
لایحه سنه درج ایدلمش اولدینی بداهة^۲ اکلا شلم مقده در

ذکر اولنان تذکره مفصله نك صوك بندى جريان کيفيتى بك

بارز بر صورتده ارأه واثبات ايدور :

« تفصیلات معروضه دن مستبان اوله جنى اوزره مصلحتك
اهمیت وجسامتى جهتیله اساساً وفرعاً شایان تدقیق اولدیضدن نظارتله
شرکت بینده قرارلشدیریلان مواد قرار و تصویب عالییه معلق
اولدینى کبی نظارتجه بادی تردد اولان موادك برنجیسی زیردن
قدیمهیه برشعبه و قدیمهده برلیمان انشاسی ایکنجیسی انقره وقونیه
خطلری مدت امتیازیه سنك دخى بوتاریخدن اعتباراً طقسان طقوز
سنهیه ابلاغی اوچنجیسی ایفای تمهد اولنمدینى حالده ترتب ایده جك
جزانك تعیینى دردننجیسی نظارتجه جريان ایدن مذاکرهده اون
ایکی بیک بشیوز فرانغه تنزیل ایدیلان و نظارتجه ینه شایان استکثار
کورینان تأمینات اچمه سنك تعیین مقداری بشنجیسی انقره وقونیه
خطلری نك تقویه و تنظیم اداره لری ایچون تخصیصات مخصوصه
اعطاسی خصوصلریدر. بو خصوصلر حقنده مومی الیما دخى حاضر
اولدینى حالده حضور سامی صدارت پناهیلرنده جريان ایدن مذاکرهده
ایفای تمهد اولنمدینى حالده ترتب ایده جك جزایه دائر اولان
اختلاف بر منوال معروض بر صورت استلافیهیه اقتران ایلمش ایسهده
دیگر لری حقلرنده افادات واقعه لرینى تکرار ایله کلرندن هر بر لرلى
حقنده نظارتجه و شرکتجه درمیان اولنان ملاحظاته نظراً اجرای
ایجاباتی بالوجوه منوط رأی عالی صدارت پناهیلری بولمغله اولبا بده.»
اولاً شو بندك فقره اولاسنده [نظارتله شرکت بینده
قرارلشدیریلان مواد قرار و تصویب عالییه معلق] دینله رك مقررات

واقعه‌نك باب‌عاليك تقديرينه براغلمسى بومقرراتك صرف نظارتجه
— قيد استيدان ايله — اتخاذايدلمش اولديغنى صراحة كوسترمكده در.
ثانياً بوققره مؤداسندن وانحاً اكلاشيليوركه نظارتجه شركتله
بالمذاكره تذكره مفصله ده تعداد اولنان نتايح استحصال ايدلدكن
سكره رسماً صدارته يازلمه دن اول سعيد پاشا حضرتلرينه بيان
حال ايدلمش واونك اوزرينه مشاراليهك خاطر اتنده بيان
ايتديكي ملاقات واقع اولوب فقط ديديكى ماده لردكل ، بند مذكوره
نظارتجه معرض ترددده كوستريلن ديكر بش ماده اوزرينه مداوله
افكارايديله رك انجق بونلردن يالكز جزا بجى برصورت اشتلافيه
ربط ايديله بيلمشدركه تذكره مفصله مذكوره ده بوماده نك اثر
صدارتيناى اولدينى وماهيت وحقىقى نهدن عبارت بولندينى
تماماً مصر حدر .

ايشته بوكا دائر اولان فقره ده عيناً شودر : د ايفاي تعهد
اولندينى حالده ترتب ايدم جلك جزاي متضمن اولان يكرمى
طقوزنجى ماده يه كلنججه بوبابده كرك قونيه مقاوله نامه سنده وكرك
سائر مقاولانده معين اولان جزا امتيازك كلياً سقوطنى حاوى اولدينى
حالده مومى اليهما ايكي بيك بش يوز كيلو مترو مسافه يى حاوى
اولان برخطده شايد برقسمنك مدت معينه طرفنده انشاسى تأخر
ايتديكى حالده امتيازك كلياً سقوطنى موافق حق وانصاف اوله مامقله
برابر بويله برجزانك مقاوله يه درجى سرمايه دارانى اخافه ايدرك
حصول مقصده مانع اوله جفتى درميان ايله خطك بهر قسمى ايكيشر
يوز كيلو مترو اعتبار ايله هر هانكى قسمده ايفاي تعهد اولتماز ايسه

اوقسم اوزرنده کی حق امتیازك سقوطی صورتی تکلیف ایدرک شو ببحث نظارتیه مومی الیها ارب سنده دوچار اختلاف اولدینی حالده حضور سامی صدارتپناهیلرنده مومی الیها دخی حاضر اولدقلمری حالده جریان ایدن مذاکره اوزرینه شرکتجه هانکی قسمده ایفای تعهد اولتماز ایسه اوقسمده کی حق امتیازك سقوطیله برابر قونیه دن بغداده قدر خط اصلی کاملاً انشا اولمدینی حالده بغداددن بصریه قدر اولان قسمك شرکتجه ایشلدیله مامسی ایچون بر فقره مخصوصه درجی تنسیب قلممش ... »

مداخله صدارتک بومادهده صراحة ذکر ایدلمش اولسی دیگر لرینک بوندن آزاده بولندیغنه برهان واضح اولدقدن بشقه بوماده اوزرنده ذات سامی صدارتپناهیجه تحصیل اولنان ائتلاف شرکتک نقطه نظرینی همان تمامیه قبولدن عبارت بولمسنه کوره بوتیجه نك « بو اختلاف کلیاً ابطال اولمقله شرکت عموم خطک اوقات معینه سنده انشاسی ایچون تکلیف ایتدیکمز شرائطه تابع اوله جقدر « عباره سیله کوسترملک ایستلیدیکی درجهده بر اثر موفقیت اولوب اولمدینی ده شایان تأملدر. خصوصیه نظارتدن جواباً مابین باش کتابتنه یازیلوب بر فقره سی بالاییه درج اولونان ۶ تشرین ثانی سنه ۳۱۷ تاریخی تذکره نك دیگر بر فقره سنده :

« مباحث عنه اولان اوچ نقطه نك برنجیسی بالعموم مقاوله نامه لرده اسباب مجبره دن منبعث اولمقسزین خطک بر قسمی انشا اولتماز ایسه امتیازك کلیاً سقوطی مندرج اولدینی حالده مومی الیها قونیه دن وبغداددن انشاته ابتدار ایله اورتهده هر قنی محللر انشا

اولئماز ایسه او محللرک امتیازینک سقوطنی مقاولهیه درج ایتدیرمک ایسته یوب بو ایسه بکنم دکلری محللرده تیمور یولی یا بمق یکنم دکلری محللرده یا مامق دیمک اوله رق انلرک بکنم دکلری محللرده امتیازلری ساقط اولسه بیله اورالره دیکر طالب ظهور ایتیه جکی جهته بغداده قدر تیمور یولی یا پلسی مقصدی حاصل اوله میه جفدن بو باده جریان ایدن مباحثاتک نتیجه سنده نظارتک تکلیفک حق و مصلحتیه موافقی مومی الیه طرفندن دخی اعتراف ایله برلیندن تکرار تسلیمات ایسته جکی افاده قلمشدر. «دینلمش، یعنی بو صورت استلافیه نظارتجه اساساً تصویب اولئماش ایدی .

ایشته مشارالیه کوستردیکی طقوز ماده دن دردنچیسنک

حکمی ده بودر .

نافعه نظارتک بیان اولئان تذکره سی اوزرینه مجلس و کلاجه بالذا کره تنظیم ایدیلوب اراده سفیهیه اقترا ن ایدن مضبطه نک نظارته تبلیغنی متضمن اوله رق مشارالیه سعید پاشانک امضاسیله و ۳ کانون ثانی سنه ۳۱۷ تاریخیه نظارته کلن تذکره صدارت معلومات متممینی حاوی و تأمینات الحقه سنک تنزیلی خصوصنده ده حقیقت حالی مین اولدینی جهته آئی یه عیناً درج ایدلای :

تذکره صدارت صورتیدر

قونیه دن بغداد و بصره یه قدر تعیین اولنه جق گذرگاه و شرائط و تأمیناته معلقاً بر تیمور یولی انشاسی ایچون اناطولی عثمانلی تیمور یولی شرکته امتیاز اعطاسی ضمننده شرکت مذکوره طرفندن

تنظیم واعطا قلنان معاو له و شرطنامه لایحه لری اوزرینه جریان ایدن تدقیقات و مذا کراتی حاوی نظارت جلیله لرندن مبعوث ۲۸ رمضان سنه ۳۱۹ تاریخی و یوز التمش الی نومرولی تذکره ایله مذکور لایحه لروخریطه و خط جوارنده مهاجرین اجنیه اسکان اولمیه جغه دائر شرکت طرفندن یازیله جق مکتوب صورتی مجلس مخصوص و کلاسه مطالعه اولندی مذکور قونیه تیموربولنک بغداد و بصره یه تمدیدی الزم و منافع ملکیه سی مسلم اوله رق سالف الذکر تذکره آصفانه لرنده ایضاح اولدینی اوزره کذرکاه ماده سی قومیسون عسکری قرارینه مبتنی بولدینی کی نظارت جلیله لرلیله شرکت ارسنده قرارلشدیریلان شرائط دخی تسهیل و تأمین انشآتی مستلزم تدابیری متضمن اوله رق یولنده کورنمش اولوب انجق نظارت جلیله لرلنجه معرض ترددده موضوع بحث ایدیلان مواددن زیبردن قدیمه یه برشعبه و قدیمه ده برلیمان انشاسی خصوصی موقعاً شایان ملاحظه اولدینی کی اورانک مستثنا طو تلسنده کی محذوردخی حائر اهمیت ایدو کندن آتیاً حس اولنه جق حاله کوره ایجابنه باقلمق اوزره بوماده نك تعدیلی موافق مصلحت کورندیکی وانقره وقونیه خطلری مدت امتیازیه سنک بغداد و بصره خطی امتیازیه برلکده طقسان طقوز سنه یه ابلاغنک دخی قیمت مالیه سی درکار ایسه ده بغداد بصره خطی انشآتنک جسامتیه برابر اشبو تمدیمده مقابل انقره وقونیه خطلرینک تقویه سی و تنظیم اداره سی مصارفی بردرجه تنزیل و عسکری موقفلری و تفرعاتی تأسیساتچون دخی درت ملیون فرانق تخصیص ایتدیرلمش

اولسنه وایفای تمهد اولمدینی حالده تعین ایدیلان معامله جزایه تأمین مقصده کافی بولمسنه کوره ایشک اصل مهم جهتی انقره وقرنیه خطارینک تقویه وتنظیمی مصارفنک بعدالتنزیل بقیه سی اولان سنوی یدی یوز بیک فرانق ایله بهر کیلو متروسنه تأمینات اچمسی اولمق اوزره ایستیلان اون ایکی بیک بش یوز فرانق حد اعتداله تنزیلی خصوصی اوله رق مذکور تذکره والالرنده کوسترلیدیکی وجهله بو باده شرکت مدیرلریله مباحثات و مذاکرات اجرا اولمش اولدینی حالده بعض اسباب درمیانیله موافقت ایتمش ایسه ده بوماده نك قراری حاصل و اراده سنیه حضرت پادشاهی دخی اول مرکزده شرفصادر اولدینی تقدیرده هر نصل اولسه بش یوز فرانق ده تنزیل ایتدیریله چکی دلائل احوال و افادات ایله رهین اطمشان اولدیغندن و خطک جسامتی جهتیله اختیار اولنه جق تکلفاته و خطوط موجوده نك تقویه سی ایچون لابد اولان مصارف زاندهیه نظراً تأمینات اچمسی اولان اون ایکی بیک بش یوز فرانق ذاتاً قابل استکثار دکل ایکن بعدالقرار اندن ده بش یوز فرانق تنزیل ایتدیریلور ایسه بر موفقیت اوله جنی کبی امر و فرمان هایون حضرت جهانبانی ایله ده برشی تنزیله شرکتک موافقتی استحصال بیوریله جق اولور ایسه بودخی ضمیمه موفقیت اوله جفندن تأمینات اچمسنجه دخی ترددی موجب بر سبب قوی اولدینی اکثریتله تذکر و تأمینات اچمسنک تقسیط سنویسینه ایشلتمه مصارفنک تسویه سیچون اقتضا ایدن تخصیصاتک دولت علیه نك بودجه سنده کی واردات حاضرهیه طوقونلقسزین

واردات جدیدہ دن یا خود واردات حاضرہ دن تسویہ سی حکومت
سنیہ نك اختیاریہ معلق بواندیغہ دائر شرکت مدیر لرن دن بردہ
مکتوب اخذ اولہرق لدی الاستیذان موجبہ ایفای مقتضیاتی
خصوصہ ۶ شوال سنہ ۳۱۹ و ۳ کانون ثانی سنہ ۳۱۷ تاریخندہ
ارادہ سنیہ حضرت خلافتناہی شرفتعلق بیورلمش و عرض ایدیلان
تأمینات اچہ سندن دہا زیادہ تنزیلات اجراسنہ چالشمسی المانیہ
سفیرینہ امر و فرمان بیوریلہ جفندن مذکور تأمینات اچہ سندن
کیلومتر و باشنہ ہر نصل اولسہ دہا تنزیل ایتدیریلہ جکی سالف الذکر
مضبطہ معروضہ مندرجاتندن بولسان بش یوز فرانک طرف
دولت لرن دن تنزیل ایتدیرلمسی و مقالولہ و شرطنامہ ایلہ اوراق ملفوفہ
سائرہ صورت مصدقہ لرینک تقدیم خاکپای عالی قلمسی جملہ
امر و فرمان ہایون ملوکانہ دن بولنش اولمغلہ اولوجہلہ ایفای
مقتضیاتی خصوصہ ہمت بیورلمسی و مذکور مقالولہ و شرطنامہ و اوراق
سائرہ نك علی الاصول دیوان ہایون قلمنجہ معاملہ قیدیلری
بعدالاجرا نظارت جلیلہ لرینہ کوندیریلہ جکی بیانیلہ تذکرہ ثناوری
ترقیم قلمدی افندم .

فی ۶ شوال سنہ ۳۱۹ و فی ۳ کانون ثانی ۳۱۷

صدر اعظم

سعید

خلاصہ مارالبیان طقوز مادہ دن سکیزینک حقیقتی و صورت
عقد و تنظیمی تفصیلات آنفہ دن منفہم اولوب تأمینات اچہ سنک واردات
جدیدہ دن ایفاسی و خطک نقطہ اتہاسنک حکومتلہ شرکت بیندہ

مذاکره تعلیق و دارالعیزیه سنوی بش یوز لیرا اعطاسی مجلس مخصوص وکلاجه قرارلشدیرلش وحتی موسیو زاندر و موسیو هوکنن مجلس اوپه سنک یاننده کی اوپه ده بوئندقلری حالده بوماده لره عائد اولان نتیجه مذاکرات او وقت وکلادن برذات ایله برابر مجلس وکلا قراری اوله رق موسی الهمایه تبلیغ قلمش ویا لکنز خطک عدم انشاسی حقنده کی جزا مسئله سی سدارتجه تعیین ایدلش در .

ایضاحات واقعه ایله تحقق ایده بورکه مشارالیه سعید پاشانک طنین غمزه سیله وقوع بولان وبعده خاطر اته داخل اولان نشریات آنف الیانی ، بلکه بر اثر ذهول اوله رق ، واقع حاله موافق دکلدر .

*
**

شمعی خاطر اتده مندرج وبکا متعلق دیگر مواددن شایان نظر اولانلری حقنده ده صره سیله عرض ایضاحات ایده جکم : سعید پاشا حضرتلری خاطر اتک جلد اولنده (صحیفه ۱۷۶ - ۱۸۰) امور عمومی دولت عائد خدمت لری ذکر و تعداد بیوردقلری صره ده امور نافع ه دن دخی بحث ایله روم ایلی التصاق خطنک هیرشه یایدیرلما سی ایچون صرف ایتدکلری مساعی متمر اوله رق خط مند کور مرضیلری وجهله قونتوارده سقونتدن اقراض اولنان مبالغه ا کمال اولندقدن وکندی لری ده انفصال ایتدکن صوکره و کامل پاشانک زمان سدارتنده بر طرفدن مالیه ناظری ذهنی پاشا دیگر طرفدن ایشلدیجی قومپانییه وکالت ایدن ادملر بیننده ۱۵ شباط سنه ۱۸۸۶ تاریخلو بر مقاوله عقد اوله رق خط التصاق ینه

هیرشله رفقاسی اللرینه کچدی ؛ شویله که : یوزده یدی فائض برأس المال اچہسیله حکومت یکریمی اوچ ملیون فرانق استقراض ایدرک برطاقم شرائط و تعهدات جدیدہ تحتہ کیرمشدر حال بوکہ مذکور یکریمی اوچ ملیون فرانق ذاتاً حکومتہ عائد و پارس و فلمنک بانقلرینہ مودوع امانت اچہسی ایدی ؛ تعبیر اخرله قومپانیہ بزم پارہ مزئی صورت اقراضده بزہ ویرمش یعنی کنڈیسی مدیون ایکن دائن صفتنی آلمشدر ؛ بوندن فضلہ استقراض مقاولہسی وسیلہسیلہ کیلو مترو باشنہ حکومتہ عائد سکز بیک فرانق حصہ واردات بیک بش یوز فرانقہ تنزیل اولنمشدر ؛ نقلیات عسکرہ اجرتنک تأخری تقدیرندہ مقدا فائض ویرلمز ایکن استقراض مقاولہسنہ کزک وقت حربده کزک زمان حضرده وقوع بولہ حق نقلیات عسکرہ ایچون فائض ویرلمسی تعهد وادخال قلمششدر ؛ عموم خطوطک اکمال نقایصی عملیاتی - مقدا اوروپادن کتیریلان مہرہ مهندسین طرفلرندن - بش ملیون لیرایہ متوقف اولدیغنه حکم اولنمش ایکن اخیراً بوخصوصده حکومتک استقلاللی فن قومیسوننہ شرکت طرفندن دخی اعضا تعیننہ موافقت اولنسیلہ تحدید اولندیغندن شرکت بک آزاچہ صرف ایدرک یولک حقیلہ تعمیری تعہدندن قورتلشدر ، حتی استقراض مقاولہسنک یدنجی مادہسنہ عملیات ناقصہنک مصارف اکیلیہسی مہایت اون میلیون بش یوزبیک فرانق یعنی یدی یوز الی بیک فرانسز التونی درجہسنندہ اولہجقنہ دائرہ برماہہ صوقوشدیرلمشدر . ، بیوریورلر .

ذکر اولنسان مقاولہنامہ عدلیہ مستشاری واحان افندی یلہ

دیگر بعض حقوق شناسان معرفتیه تنظیم اوله رق مجلس وکلاجه
بالذاکره قبول ایدلمسی اوزرینه مالیه ناظری صفتیه طرفدن اصولاً
امضا اولنمنسه منبى وظیفه نظارته تعلق ایدن اقسامی حقنده ایضاحات
ویره حکم :

اولاً شونى بيلمك لازمدرکه بو استقراضك زمان عقدنده بالمعوم
اوروپاده کی فائض مقدارینه و دولت علیه جه اوندن اول و صکره
پايش اولان استقراضات فائضرینه نسبتله یوزده یدی فائض شایان
استکنار دکلدی. بر سطر اشاعیده کی « استقراض اولان یکر می اوچ
میلیون فرانک ذاتاً حکومته عائد و پارس و فلمنک بانقهرینه مودوع
امانت اچمسی اولدینی و قومپانیه نك بزم پاره منزی صورت اقراضده
بزه و برمش یعنی مدیون ایکن دائن صفتی آلمش بولندینی، ادعاسی ایسه
حقیقتك ساده جه برتاویل غریبیدر. چونکه اولاً: انشا آت شرکتك
- قبول قطعی اجرا ایدلدیکی زمان کوریله جك نواقصی اکمال
ایده جکی حقنده کی - تعهداتك ایفاسی ایچون بانقعه تودیع و سعید
پاشانك حکومته عائدطن ایلدیکی یکر می بش میلیون فرانک سکز بچق
میلیونی برخیلی زمان اول شرکته اعاده ایدلمش و بقیه سنك مقدار
حقیقیسی تحویلات مرهونه نك تدنی قیمتندن طولایی اون بر بچق
میلیون فرانقه تنزل ایلش ایدی. ثانیاً: بوپاره انشا آت شرکتك مالی
اولوب بانقعه قونولمش بولنمنسی شرکتك ایفای تعهد ایده جکی حقنده
برتأمین یعنی برنوع رهن حکمنده ایدی. بودرلو تأمیناتی ایفای تعهد
مدتیجه صاحبی ده کیف مایشا تصرف ایده مزسه ده اساساً صاحب
اولیان عاقد دیگرک کندینه مال ایدینه رك تصرفه قیام ایلسی هیچ

بر زمان قابل دکلدر . بناءً عليه قومپانيه بزم پاره مزی صورت
اقر اضده بزه ویردی دیمک بروجهله طوغری اوله من . حقیقت ایسه چوق
ساده در . قبول قطعی زماننده نواقصی اکیال ایده جکنی دیپوزیتو وضعیله
تأمین ایتمش اولان شرکت رهنی دیکشدریمک ایسته یور و دییور که
(استقراض مقاوله نامه سی ماده ۶) « ایشلدیجی قومپانیه اشبوماده
موجبیجه درعهده ایلدیکی تعهدک (اکیال نواقص تعهدی)
ایفاسی حکومت سنییه قارشی تأمین اولدیغنی مین اولمق اوزره
زیرده محرر اوچ بانقه دن یعنی ویانه ده کی (ونیر بانق فراین) ویا
(انلو اوتریشیان) ویا خود پارسده کی (بانق دوپاری نه ده پی با)
نام بانقه لردن هانکیسنی انتخاب ایده جک اولور ایسه آنک طرفدن
حکومت سنییه نامه سفارت مشارالیه یاه (پارس سفارت سنییه سنه)
بربیانامه ویره جکدر مارالییان کفالت تعهد نامه سنک نمونه سی
اشبو مقاوله نامه یه ربط اولمشدر . »

ارتق دوشونیه جک نقطه رهن جدیدک رهن قدیم درجه سنده
حکم وقوتی حائر اولوب اولدیغیدر . بونده ایسه شبه اولیوب
هله بعده نواقصک بالاکال شرکتجه ایفای تعهد ایلمش بولمنسی
سلامت معامله یه دلیل فعلیدر . شمندی فرضاً تأمینات تبسیدیل
ایدلماش اولسه ایدی شرکت ایفای تعهد ایتدکن صکره بانقه یه
اولجه تودیغ ایتمش اولدینی وسعیدباشانک « بزم پاره من » دیدیکی اچمه
کیمه رحعت ایده جکدی . ؟ البته شرکتی .

بوتون اعمالده آلتان دیپوزیتو اچمه لری اکیال اعمالدن
صکره متعهده رجوع ایتمزی ؟ ارتق بو قدر واضح بر شیئ دها

زیاده ایضاحه چالیشمق بیهوده اولور ظن ایدرم .
نقلیات عسکریه اجرتنک تأخری تقدیرند. مقدا فائض
ویرلمز ایکن استقراض مقاوله نامه سنده فائض اعطاسی تعهد ایدلدیکی
سعید پاشا حضرتلری طرفندن بیان بیوریلور سه ده فائضک نه قید
و شرط ایلد قبول ایدلدیکنندن و خصوصیه بوکا دائر اولان ماده نك
فقره اولاسندن بوتون بوتون انماض ایدلمشدر . بو خصوصه عاډ
مقاوله نامه ماده سی ده عیناً شو وجهله در :

دبشنجی ماده . اشبو مقاوله نامه نك امضا ایدلدیکی کونندن اعتباراً
کرك وقت حربده و کرك زمان حضرده وقوع بولاجق نقلیات
عسکریه ۱۸ مایس سنه ۱۸۷۲ تاریخلی شرطنامه ده کی تعرفه اجور اتنک
نصفی رینه ثلثی ایله اجرا ایدیه جکدر . بری و بحری ضابطان و نفراتک
تعرفه لک تزیلندن استفاده ایچون مأمور آسیاحت ایلد کورینی مصدق بریول
تذکره سنی ابراز ایللری لازم کله جکدر . قومپانیه نقلیات مذ کوره یی
اجور اتی بعده تسویه اولتمق اوزره مقام ساسی سرعسکریدن
ویا مقام مشارالیهجه حائز مأذونیت مأمورین طرفلرندن تسلیم
اولنه جق مضطهر مقابلنده اجرا ایلکی تعهد ایدر . نقلیات مذ کوره نك
تسویه اجور اتی بوجه زیر اجرا ایدیه جکدر . شویله که : اوانسک
برنجی ماده ده تعیین اولندینی وجهله فائض ورأس المسال اچیه سی
بعدا الاستیفا ماده سابقه حکمنجه الحاله هذه ایشلدلمکده بولنان
خطوطک حاصلاتندن حکومت سنیه نه عاډ بولنه جق مبالغ متبایه دن
ایجاب ایدن مقسدار نقلیات مذ کوره بدلاتنک تمامی تسویه سنه
تخصیص ایدیه جکدر . شاید مارالیمان مبلغ متبای بر سنه طرفنده

احرا اولنان نقلیات بدلك تمامی تسویه سنه کفایت ایتیه جک اولور ایسه تقصاتی سالف الذکر نقلیاته متفرع حساب سنوینک حین تقدیمنده ا کمال ایتکی خزینئه جلیله تمهیدادر واکال ایتدیکی تقدیرده مبالغ متأخره حساب مذکورک نوم تقدیمندن اعتباراً سنوی یوزده یدی حسابیله فائض کتوره جک وسنین آتیه بقیه حاصلاتندن واجب الادا اوله جقدر .

کرچه بوماده به کوره نقلیات عسکریه اجوراتی برسنه دن زیاده تأخر اندر ایسه اندن سوکره سی ایچون سنوی یوزده یدی فائضه تابع اوله جقدر؛ فقط عینی ماده ده بالعموم نقلیات عسکریه اجوراتی نصفدن ثلثه یعنی یوزده اون یدی درجه سنده تزییل ایدیلیورکه خزینئه دولت ایچون جدی برمنفعت اولدینی بدیمیدر؛ بالفرض برسنه احرتی سنه هایتته قدر تأدیه ایدیله میهرک اندن سوکره برسنه ده تاخر ایدوب بو صورتله برسنه لک فائض ویرملک لازم کلسه بیله اوسنه ایچون ویریه جک فائضک عموم اجوراتک تزییلندن حاصل اولان استفاده قارشوسنده اهمیتی جزئیدر .

بوندن سوکره ده عموم خطوطک ا کمال نواقصی بش میلیون لیرایه متوقف ایکن استقراض مقاوله نامه سنک یدنجی ماده سنه مصارف ا کالیه نک اون بریچق میلیون فراتق اوله جفته دائر بر ماده سوقوشدیرلدیغندن بحث بیوریلیور .

سعید پاشا حضرتلری بونده ده بعینه نقلیات عسکریه اجوراتنه عائد ماده ده اولدینی کبی مقاوله نامه موادینک برقسندن اغماض ایتک طریقئی اختیار بیورمشلردر . واقعا نتیجی ماده ده : « بوکا

(یعنی دیپوزیتونک اعاده سنه) مقابل ایشلیدیجی قومپانیه انشاآت شرکتی معرفتیه یاپلش اولان خطوطک انشاآت شرطنامه سنه و حکومت سنیه جه مصدق خریطه ورسمتره موافق برحاله افرانعی ایچون طرفیندن ایکیشر ذات انتخاب اولنق اوزره درت اعضادن مرکب برفن قومیسونی جانبدن لزومی بیان اولنه جق اکال نقایص عملیاتی اون میلیون بش یوز بیک فرانغه قدر اجرا ایتمکی ویا ایتریمکی حکومت سنیه قارشو تعهدایدر تساوی آرا وقوعنده مذکور قومیسون اعضاسی جانبدن اهل و مراتب علیا اصحابندن بیغرض برذات اوچنچی حکم صفتیه تعیین اولنه جق وانک ویره جکی قرار طرفین ایچون مجبوری اوله جق و قومپانیه طرفندن موقع اجرایه قونیه جقدر « قید تحدیدیسی واریسه ده یدنجی ماده ده: « بالاده محرر قومیسونک اکال نقایص عملیاتی حقنده کی تخمینیی اون میلیون بش یوز بیک فرانقی تجاوز ایده جک اولور ایسه ایشلیدیجی قومپانیه عملیات مذکورده بی برصورت غیر محدودده اوله رق هر نه مقداره بالغ اولور ایسه اولسون اجرا ایتمکی تعهد ایدر . « و سکنزنجی ماده ده: « اکال نقایص عملیاته دائر التجی ویدنجی ماده لرده محرر اولان تعهداتدن بشقه ایشلیدیجی قومپانیه ایشلیدیکی خطلرک ویا نه ده منعقد حکومات اربعه قونفرانسی معرفتیه ۹ مایس سنه ۱۸۸۳ تاریخنده تنظیم قلمش اولان مقاوله نامه موجبجه قرارلشدیریلان احکام فیه یه موافق برحاله ایفا ویا خود عندالجاهه اوپله برحاله افرانغ ایتمکی و بونک ایچون حکومت سه یدن برکونا تأدیات ویا تضمینات طلب ایتمکی درعهده ایدر . »

دینلہرک ایشلیجی قومپانیہ اکال نواقص ایچون صورت غیر
محدودہ قبول مسئولیت ایش وویانہ قونفرانسی مقررانک
اجراسی احکامنی دہ صریحاً و قطعاً درعہدہ ایشدر .

ایشہ صراحتاً اکلاشیلورک شرکت بومقاولہ ایلہ سعید پاشا
حضرتلرینک ادعاسی کبی « یولک حقیلہ تعمیری تعہدنن قورتلش »
دکدر . بورادہ بردہ کویا تعیین نواقص ایچون تشکیل اولنہ جق
فن قومیسونہ شرکت طرفندن دخی اعضا تمینتہ موافقت اولنسی
حکومتک استقلالنی تحدیدایتدیکی ادعا ایڈیلور . حال بوکہ طرف
دولتدن ہرنہ صورتلہ اولور ایسہ اولسون تعیین وارائہ اولنہ جق
نواقصہ شرکت طرفندن قبول ویا اعتراضی متضمن جواب اعطاسی
حق ہیچ بر زمان شرکتدن نزع ایڈیلہ من . شرکتک صکروردن
بویلہ بر جوابی ویرمسیلہ ایشک اثنای تدقیقندہ نقاط نظرنی سویلسی
آرہسندہ استقلال دولتی تحدید ایڈہ جک برفرق اولوب اولمدیغنی
ارباب عقول تمیز ایدر . بومقاولہ نامہ نک بوکا دائر اولان فقرہ سی
بالادہ عیناً مندرجدر .

سعید پاشا حضرتلرینک دولتہ عائد حصہ واردات بختندہ
« استقراض مقاولہ نامہ سی وسیلہ سیلہ کیلو مترو باشنہ حکومتہ عائد
سکزیبیک فرائق حصہ واردات بیک بش یوز فرائقہ تنزیل
اولنمندر . » قولی ایسہ مشارالہیک کندی حقندہ ینہ کندی
طرفندن مؤاخذہ دیمک اولویور؛ چونکہ: تنزیل عائدات مشارالہیک
زمان صدارتندہ، ہنوز صدارت مستشار لغندہ بولندیغ صرہدہ، تنظیم
وکندی مہریلہدہ تختیم ایڈلش وارادہ سنیہ یہ اقتران ایش اولان

۱۸ رجب سنه ۱۳۰۱ و ۱ مایس سنه ۱۳۰۰ تاریخلی مجلس وکلا مضبطه سیله قبول اولمش ؛ بومضبطه ایسه باب عالیجه هیرش ایله بالمخبره حاصل اولان ائتلاف اوزرینه تنظیم ایدلمشدر . مضبطه نك بوخصوصه دائر فقره سی بمبارتها شودر :

« موجود مقاله نامه نك اوچنجی ماده سنده ایشلدیجی شرکتنک مستأجری بولدیغی خطوطک تعیین اولنان مدت موقته نك ختامندن برسنه صوکره بهر کیلومترسی ایچون سکز بیک فراتق تأدیه اولنه جنی محرر اولوب شرکت اشبو بدل ایجارک تأدیه سی بعض شرائطه معلق اولدیغی و شرائط مذکوره موقع اجرایه قولنامق مناسبتیه مبلغ مزبوری ایفایه مجبور اولدیغی درمیان ایدرک شمدی یه دکین بر اچه آله مامسیله کچن مدت بدل ایجاری دعاوی ماضیه عدادینه کیرمش ایسه ده بعد ازین ایشلیه جک بدل ایجارک تعیین واستیفاسی خصوصنک دخی دعاوی ماضیه حقدیه ویریه جک قراره تعلیقی برمدت دها شرکتنک مستفید و حکومت سنیه نك متضرر اولسنی انتاج ایده جکی جهته یالکز کچن مدت معاملاتنی بشقه جه یا صلحاً یا خود حکماً تسویه اولنق اوزره بوندن بویله کی مدت حاصلاتندن حکومت سنیه جه دخی انتفاع واستفاده ایدلمسی خیرلو کورینوب بدل مذکورک تعیین مقداری ایچون برمقیاس آرانلدقده تیمور یوللرک حاصلات عمومیه غیر صافیه سی محاربه زائله مدتی مستثنا اولق اوزره شمدی یه دکین کیلومترو باشنه حد متوسط اوله رق اون بیک فراتقه بیله بالغ اولدیغی نافعه نظارتی محاسبه سنده کی قیوددن تین ایتدیکی نافعه

نظار تندن بیان اولنسیله حکومت سنیه ایچون حاصلاتدن بر حصه مناسبه افراز واعطاسی لازم کلسنه بناءً مقاوله جدیده نك تاریخ تعاطیسندن اعتباراً حاصلات عمومیه غیر صافیه سندن کیلومترو باشنه حد متوسط اوله رق شرکت ایچون سنوی یدی بیک فراقه مساوی بر مبلغ افراز اولندقدن صکره باقیسنک یوزده الی بشی شرکته و قرق بشی بهرسنه ختامنده بدل ایجار اوله رق حکومت سنیه به عائد اولمقله برابر حاصلات واقعه هر نه مقداره بالغ اولور ایسه اولسون کیلومترو باشنه سنوی هر حالده و اقل مقدار اولمق اوزره بیک بش یوز فراقه حکومت سنیه به تأدیه ایدلمسی وحسابات قطعیه نك سنه ختامندن اعتباراً اوچ ماه مدت ایچنده اعطاس اولنسی قرار . لشدیر یه رق مقاوله جدیده نك ایکنجی ماده سی بوقراره کوره تنظیم ایدلمشدر .

یابیلان معامله استقراضیه به دأر اولوب کامل پاشا حضرتلری صدارتنده تنظیم اولنان ۱۳ ربیع الاول سنه ۳۰۳ و ۸ کانون اول سنه ۳۰۱ تاریخی مجلس وکلا مضبطه سنده ده ینه سعید پاشا حضرتلری نك زمان صدارت لرنده اتخاذ بیورلمش اولار قراره بنای معامله ایدلمشدر که ذکر اولنان مضبطه نك بر فقره سنده : « قومپانیه نك تقسیم حاصلات بچنده شرائط معروضه دن بشقه بر صورت تسویه به امالیه سی قابل اوله مدینی کبی اشبوصورت تقسیمک اساسی مجلس عاجزانه مزک تحت اراده سنیه ملوکانه ده بولنان قرارینه موافق اولوب » دینمش وایشته تحت اراده سنیه ده بولنان بوقراره - که حاصلات صافیه نك الی بش، قرق بش نسبتنده تقیمی وحکومت حصه سنک اقلی بیک

بش یوز فرائق اعتبار ایلمسیدر - مشارالیه سعیدپاشا حضرتلری
زمان صدارتده کی مجلس وکلامضبطه سنک جمله مندرجاتندن بولمشدرد.
مع مافیہ الیوم حاصلاتک یوزده قرق بشی حسابله بیک بش یوز فرائق
یرینه کیلومترو باشنه التی یدی بیک فرائق التی مقدمه در .

خاطرآنده بوسطرلری متعاقب موضوع بحث اولان هیرشده کی
مطلوبات سابقه مسئله سنه عائد مذاکرات باب عالی ایله هیرش بیننده جریان
ایدرک بالاخره حکمله بیترلمش اولمسندن طولایی سعیدپاشا حضرتلری
بالطبع اساسی حقنده برشی دیمه رک فقط حکمک بره میلیون درت
ویا بش یوز بیک لیرا حکم اتمسینی استصغار ایله بومقدارک آزلغنه
استقراض مقاوله نامه سنک سبب اولدیغنی اتیان ایده یور. شاید بوادعا
موافق حقیقت ایسه مسؤلیتی استقراض مقاوله نامه سنه دکل بیک
بش یوز فرائق قبولی قرارینی متضمن اولوب برفقره سی بالایه
درج ایدلین وسعیدپاشا حضرتلرینک زمان صدارتیرینه عائد اولان
۱۸ رجب سنه ۳۰۱ تاریخی مجلس وکلامضبطه سنه راجعدر .

استقراض مقاوله نامه سنک بالاخره حکم واسطه سیله حل اولنان
مطلوبات ماضیه مسئله سنه تعلق ایده میه جکی مذکور مقاوله نامه سنک
بروجه آتی صراحتی حائر اولان طقوزنجی ماده سیله ثابتدر :
« طقوزنجی ماده - طرفین معاقدین بیننده برطاقم مطالب و اختلافات
موجود اولدیغنه منبئ اشبو مقاوله نامه سنک کاملاً محافظه اولنان
وقریباً بتکرار مذاکراتنه کیریشه جک هیئت حکمیہ معرفتیه
تسویه سی مقرر اولان مطالب و اختلافات مبحوثیه اصلا ایرات
خلل ایتیه جکی قطعاً بیان اولنور شوقید صریح احترازی ایله که

اشبو مقاوله نامه دن مقدمکی مدت ایچون طرفینک حال و موقعی
بلا تغییرینه باقی اوله جقدر .

خاطر انک جلد نایسنده یینه بوبخشه عا ئدا اولان سطر لر (صحیفه ۶۵)
اولکی سوز لری شکل دیکرده اجمالاً تکرار دن عارت اولمسیله
مستغنی تذاکدر .

*
**

سید پاشا حضرت لری حجاز تیمور یولندن ده بخت ایدرک خطک
نقلیاتجه فائده سی اولمیه جفتی ، حرکات عسکر یه جه ضرر تولید
ایده جکنی سویلیور . حجاز تیمور یولنک انشاسی بوکون انظار
عالمده تحقق ایتمش بر موفقیت اولوب مشارا ایهک خطک فائده سزلکی
حقننده کی فکری هنوز خط لایقیله ایشلدیله مدیکی حالده بیله اوج
یوز یکر می آلتی سنه سنده غیر از مصرف طقسان آلتی بیک بش
یوز لیرا حاصلات صافیه آلتمش اولمسیله بالفعل مجروحدر . حرکات
عسکر یه جه ضرر تولیدینه دائر اولان مطالعه ثانیه حقننده ایسه
سوز سویلیه بیلمک صلاحیتی حائر دکلم .

سید پاشانک حضرت لری بوندن صکره خطک مصارف انشائییه سنی
استکثار ایدرک دیور که « عملیات ترابیه یی عسکر یابدینی نظر
ملاحظه یه آلتیر و ممالک سائرده طرق جدیدیه وقوع بولان
صرفیات ایله مقایسه اولنور سه فحش مصرف دفعه تحق
ایدر . » حجاز تیمور یولی لایحه سی نامیله بالتتظم طبع ونشرو مجلس
مبعوثانه توزیع وتودیع اولنان و ایشک هر جهتی مین و مجلسجه

مصدق بولنان لایحه مفصله نك انشاآته دائر فقره سی بواسنادہ
جواب کافی اولدینی جهتله بورایه عیناً درج ایده یورم :
« امدی خطک مدینه منوره یه قدر (۱۶۱ کیلو مترو)
طولنده اولان حیفا شعبه سیله برابر مجموع طولی (۱۴۶۴) کیلو
مترو یه رسیده اولوب مصارف انشائیة مجموعی اولان [۳۰۶۶۱۶۷
لیرانک] خطک مجموع طولنه تقسیمی نتیجه سنده مناعت موقعیه سی
حسیله مصارف کلیه اختیار اولنان حیفا خطی شعبه سیله برابر، بربری
اوزرینه، خطک بهر کیلو متروسنه [۲۰۹۴ لیرا] اصابت ایدر .
اشبو خطک مصارف انشائیة سیله امتیازلی شرکتلر طرفندن ممالک
عثمانیه ده پایلان شمند و فرلر ارسنده بر مقایسه اجرا ایدیله بیلمک
اوزره اول امرده حجاز تیمور یولتجه بر عسکره تقدیر یومیه و مذکور
شرکتلرجه بر عملیه قاج غروش اجرت ویرلدیکنک تدقیق
و مقایسه سیله حجاز تیمور یولی مصارف انشائیة سنک نه درجه ده تزايد
ایده جکی اکلاشیلور . امدی محندن مورود راپورلره نظر آبر آی
ظرفنده بر نفره یوز غروش قدر اجرت و ضابطانه معاشلرینک
ثالثانی و بعضاً بر مثلی درجه سنده اکرامیه اصابت ایلدیکی مستبان
اولسنه کوره ضابطلردن قطع نظر بر نفره آیده بکرمی التی کون حسابیله
کونده درت غروش ویرلمش اولور . ممالک عثمانیه ده کی تیمور یولی
شرکتلری عملیه یدی سکز غروشله استخدام ایلدکلرینه نظراً
بوشمند و فرله مقایسه ایچون عملیات طابورلرینه ویریلان و سالف الذکر
محل صرفیاتی میاننه داخل اولان [۱۹۰۷۵۹ لیرانک] تضمینی
ورده خطک مدینه منوره یه قدر اولان قسمنک اکمال نواقصی

ایچون صرفی تخمین اولان [۲۰۰,۰۰۰ لیرلک] ضمنی ایجاب
ایده چکندن شو حانده ساف الذکر مصارف انشائیة مجموعی اولان
[۳,۰۶۶,۱۶۷ لیرا] لیرا ۳,۴۵۶,۹۲۶ لیرایه ایبالع اولور و اشبو
مفدارک خطک مجموع طولیه تقسیماتیه ۳۰ یومتروسنه ۲,۳۶۱
لیرا [ویا معادلی اولاره] ۵۲,۰۰۰ فرانس لیرا سبب ایتدیکی
کوریلورکه بوه مقدار شرکتیه صرفی و ان مبلغه سببله چوق
اهون اولهله برابر حجر حساب و قسمة لیرا اولان اوزره
تکمیل مالزوم سی لیرا لیرا لیرا بوق و ایشا لیرا کالک بر
نقطه دن تعقیب اولوسی و تطبیق صولک فقهانن نامی عملیات
طابورترینه و بالعموم مستخدمینه و حتی بعضی مدقع لوده اعمالات
صناییه خرج لیرینه مقتضی سربک دوه بیاتر ای قیل ایلمسی
کبی مصارف دائه ضروری و قوعی نظر اعتباریه لیرای حانده
صرفیاتک اهر جهه ایت الی اکلاشیانور شوکو لیرلان قیل
قیود و اورای مبدیه مبد اولوب دمرکییدن ایت ایخ لیرا یانه
و دفتر کبیر ایسه هل ایله و ایت اولور ییلله کبیر لیرا
حقیق اولوریه مبد و اراد ایله مبد لیرا لیرا لیرا لیرا
تشکیل ایده چکن موجود ایسه اکلیک یقینی حانده لیرایت
شسیده بی دعی بو مچقندن ممبرنک برقمه دن داخل قیل
ایدلما سی احتمال بولور ایجه نه دن لیرا یا لیرا اولور بیجه فرض
ایدیله میوب بنامه عایه بولور قاسی قبول ایله خطک لیرا بوه اوچوز
یا لیرا اولور ایسه بولور ایسه بولور ایسه بولور ایسه بولور ایسه
و شرکنلر جانبدن یا پدیر لیرلان خطلر کبی اولوب اولور ایسه شایان

تدقیق بولندیغندن اجنبیدن، یرلیدن خطی کورمش اولانلرک افاده لری انشا آتک لهنده اوله رق مقدا کوندرلش اولان وبوکره تقدیم قلنان البوملرد مدخی کوبری وسائره رسملری برمتانت اظهارا تمکده ایسه ده بویله اوچ بحق ملیون لیرالق برایشده نه یولجیلرک افاداتی ونه ده فطوغرافک منظره سی حصول قناعته کافی اوله میه جنی ملاحظه سنه کوره ایستلیدیکی حالده برهیئت فیه اعزامیله خطک صورانشائیسنک وقوللانیلان لوازمک جنسنک واما کن موجوده نک والحاصل بالجمله تفرعاتک مشهودات اوزرینه تدقیقی برقات دها موجب تأمینات اولور . »

بوتفصیلات وخط اوزرنده ارباب فن طرفدن مکرراً اجرا اولان تدقیقات سعید پاشا حضرتلرینک « فحش مصرف دفعهٔ تحقیق ایدر » حکم قطمیسنده کی عدم اصابتی صریحاً اثباته کافیدر . مشارالیهک بونی متعاقب ایراد ایتدیکی « وارداتنک اداره سنه کلنجه شعائر اسلامیه دن اولان برفریضه نک ایفاسنی تسهیله مدار اولدینی ایچون اقطار اسلامیه دن برچوق اعانات کلکده در . حال بوکه حسابلری قاعدهٔ مؤتمنه تحتنده دکل ؛ قومیسونی تشکیل ایدن ذواتدن بحریه ناظرینک حالی و مشاغل سائره سی بویله شیلرله اشتغاله مساعد دکل ؛ مرجع تدقیق اوله رق میدانده یالکز ذهنی وعزت پاشار قالیورلر ؛ انلرایسه دها برچوق ایشلرله مکلفدرلر ؛ بیلمم که بوذاتلرک وقت ودقتلری حجاز اعاناتی مقبول بریولده جریان ایتدیرمکه نظارته کفالت ایدرمی ؛ شوخصو صلر حقنده کی خاطرانی حضور عالییه عرض ایتدم اما علائم قبول ظاهر اولمدی . »

عباره سی طوغریدن طوغری به یاقیشقسنز بر تعرضی احتوا ایدبور .
حال بوکه حجاز خطنک واردات و مصارفنک اخذ و صرفی هیچ
بر زمان قومیسون عالی طرفندن اجرا ایدلیوب بدایه مالیه
ناظرینک ریاستده براعانه قومیسونی احداثیه اکا ومؤخرآ تشکیل
اولنن اداره مالیه نظارتنه تودیع ایدلمش اولدینی معلوم و محقق
بولندیغندن سعید پاشانک اعانات حساباتی اسملرینی تعداد ایتدیکی
اوچ کشینک الده ظن ایتسی بک اچیق بر غفلت و سرد ایتدیکی
ایهامات ایسه موجب اسف و حیرتدر .

حجاز خطی اداره مالیه سی نظارتنک حساباتی الیوم مالیه
مستشاری اولان و اوزمان اداره مالیه محاسبه جیلکنده بولنان
رشاد بکک همیله نایت منتظم جریان ایتمش و دیوان محاسبانجه مصدق
اوله رق اخیراً مجلس مبعوثانجهده تدقیق ایدلمشدر . مع مافیه
بالاطراف حقیقت حالی بیلمک ایستیانلره ، حجاز تیموریولی لایحه
مطبوعه سنه مراجعتی توصیه ایله برابر ، لایحه مذکورنک
تشکیلات اداره فصلندن بر قسمی بورایه نقل ایده بورم :

« قومیسون عالی اچیه ال سورمامک شرطیله کافه امور
و معاملاتک مرکز و مرجعی اولوب وظائفی خطک انشائیه
واردات و صرفیاتنه و ایشتمه امورینه تعلق ایدن هر درلو ماده
شامل و بناءً علیه مصارف انشائیه قارشولنی اوله رق تدارک واحداث
اولنن وارداتک صورت استیفاسی و اعاناتک ترتیب و توزیمی و انشآت
و ایشتمه اداره لری ایچون رای ، تراورس ، لوموقوتیف ، واغون
و فابریقه ادواتی کبی ادوات حدیدیه و کیرچ و چنتو وسائره مثللو

لوازم انشائیہ نك مناقصہ و مبايعہ و معاوہ نامہ لرینك عقد و تعايطیسی و مهندس و سائر فن مأمور لرینك تمینیلہ معاش لرینك تخصیصی و سوریه دہ کی انشآت ادارہ می نامہ قرہ دی کشادی وایشلمہ بودجہ سنك تصدیقی و بونلردن محتاج استیذان اولان موادك عرضی و امر ادارہ متعلق دوائر و ولایات و سوریه قومیسینونی انشآت وایشلمتہ ادارہ لری و ادارہ مالیه نظارتیلہ مخابره اجرایی کبی معاملات اساسیہ عائد اولوب اوروپا قابریقہ لرینہ سپارش اولان ادوات حدیدیه و سائرہ نك احکام مقاولاتہ توفیقاً معاینہ لرینی اجرا و ضبط نامہ لری تنظیم داسر او وظیفہ سیلہ مکتب اولہ رق اوروپایہ اوج مهندس اعزام ایدلمش و ایشبو معاینہ هیئتندن کله جك راپور لری تدقیق و مطالعات فنیہ سنی در میان ایتك اوزرہ قومیسینون عالی نژندنہ مأمورین نافعہ دن بردہ هیئت فنیہ احداث اولنمشدر .

قومیسینون عالی تعقیب تحصیلات حقنہ ولایاتہ اجرا ایتدیکی و صایادہ اچہ نك اعانہ قومیسینونہ و مؤخرأ انك یربنہ قائم اولان ادارہ مالیه نظارتنہ کوندرلمسنی تأیید و تصریح ایلدیکی جهتله ارسالات نقدیه ابتدا اعانہ قومیسینونہ و بعدہ ادارہ مالیه نظارتنہ ورود ایدرك مقبوضلری اورادن کوندرلمکده بولنمشدر .

قومیسینون عالی نك ایفا ایتدیکی وظائف میانندہ اصل شایان تدقیق اولانی مبايعات و سپارشلردر . قومیسینونجه مبايعہ اولنان اشیا باشلوجه ایکی قسمہ تقریب اولنہ بیلور : برنجیسی زنی و تراورس و ادوات محرکه و متحرکه کبی قیمت جسیمہ بی حائر لوازم اساسیہ در . بونلر ایچون اعلانات اجرا و مناقصہ کشاد ایدیلہ رك تقرر ایدن

فیثات و شرائط اوزرینه مقاوله نامه لری تنظیم و تقدیم ایله اراده سینه سی استحصال اولنور ایدی . اشبو مبیعات ائمانسندن اوچ ربغنی تشکیل ایدن رای و تراورسلر بیاسه یه تابع موزوناتدن اولمسنه و بلجیقا وانانیاده و سائر مراکز مههمده هر کونک چلیک بیاسه لری محفوظ بولمسنه نظراً لدی الایجاب زمان سپارشلرینه مصادف بیاسه جدوللرینک حلیله تدقیقات اجرایی ده قابلده . ایکنجیسی شامده و پرونده بولنه میان بعض متفرق اشیا درکه بونلرده در سعادت بیاسه سندن و قومیسسیون عالینک مأمور مخصوصی طرفندن آلمش اولوب انلرک جزئیتی و امثالنک هر زمان بیاسه ده موجودیتی حسیله تدقیق و تطبیق آسادر . »

سعید پاشا حضر تلری برده «ینه حجاز شمند و فری و ذهنی پاشایله مکالمه » سرلوحه سی التئده بر صحیفه یازمشلردر . بونده : «یوقاریده بیان اولنان تدقیقاندن براز زمان صکره ایدی که حجاز طریقنک اعانات و صرفیاتی حاوی اولان اجمال قومیسسیونک عرض و افاده سی اوزرینه باش کتابتسندن تذکره ایله باب عالی یه کلدی ؛ بو اجمالک ارسالی مجرد بر بیان حال قیلندن ظن ایتمشیدم مکر مقصد اودکل ایش . و رود تذکره دن اوچ کون صکره نافع ناظری ذهنی پاشا نزدیمه کلدی ؛ عزت پاشانک سلام و کلامنی تبلیفندن صکره اجمالک مندرجاتی تصدیقاً صدازندن بر تذکره رسمیه عرض اولمسنی پاشا ایستبور ؛ فقره سی خلاصه مطلب اوله رق بیان ایتدی ؛ صحفته قناعت کلیان حسابی تصدیق ایتک قابل اختیار برشی اولمدیننی جهته سکوت ایتدم «دید کدن صکره بو التماسی اوچ دفعه تکرار ایش اولدینغی بیان بیوریورلر ؛

یالکز بردفعه کندیلرینه — اجمالك تصدیقنی عزت پاشا جا ایده بور —
بولنده برشی سویلدیکمی تخطر ایده بورم . عزت پاشانک بو طلبنه
سکوت ایله دکل پک نازکانه برلسان ایله مقابله بیورمشلردی؛ بوده
خاطر مده در . بشقه برشی سویلدیکم شیمدی خاطر مه کلیورسه ده
حجاز خطنک مکافات اخرویه یی مستلزم اوله جغنی سویلش اوله بیلیرم؛
بولنده شایان دقت برشی کور میورم . فقط مشارالیه سعید پاشانک
اوزمان تفکر ایتدیکی بوسوزی صرف ایتک ایچون تا خاطر اتک
نشرینه انتظار بیورمسی جالب نظر اولمق لازم کلیر؛ اصل جای
تعجب اولان نقطه ایسه محنته قناعت ایدیه میان بر حسابی مثلادیوان
محاسبانه حواله ویا مخصوص بر قومیسون تشکیلیه اکا تودیع ایدرک
قناعت مزکی تولید ایدن اسبابی اظهار ایتک یرینه سکوت بیورلمش
اولمسیدر .

*
**

مشارالیه بعض ذواتک مکرر و بعض ذواتک آریجه خزینه خاصه دن
معاش آدق لریخی بیان ایدرکن هم نافعہ نظارتندن هم ده مأمورین
ملکیه قومیسونی ریاستندن معاش آدیغمی ده [خاطرات جلد ثانی
صفحه ۱۴۵] اشارت بیورمشلردر .

مابین هایونندن معاش و عطا یا آلمدم . مأمورین ملکیه قومیسونی
ریاستی ده عهدۀ عاجزانه مده قالمق اولمق اوزره تجارت و نافعہ نظارتنه
مأموریت مده ایکی معاشک ده آلمسی اراده بیورلمش و آنک اوزرینه یالکز
بر معاشک کفایتی امرنده واقع اولان مراجعات عاجزانه مه الدیغم جوابلره

نظراً بوبابده دها زياده اصرارك حقمده مضراوله جنى اكلاشلمسى اوزرينه اختيار مطاوعت اولنش ايدى. فقط بر مدت قصيره دن صكره تشكيل اولنوب رياستى عهده مه توديع بيوريلان مالىه قوميسيوننك يابرنجى ياخود ايكنجى مضطه سيله بالذات واقع اولان تشبث و تكليف عاجزانهم اوزرينه بالعموم معاشات مكرره كجى شايان بحث كوريلن معاش ده قطع و ترك ايدلشدر . بومعامله رسمى و تاريخى ده مضبوط اولدينى جهته تحقيقى آساندر .

*
**

خاطراتك جلد نائيسنده [۳۷۴ - ۳۷۵] بحث اولنان حيفا تيمور يوليله سهواً حما - رياق دينلن شام - مزيريب خطنك اشتراسى خصوصلى خارجيه نظارتنك توسطيله مجلس وكلاجه اجرا ايدلشدر . قومپانيه طرفندن اجراى مذاكره يى سفير درعهده ايدرك طرف دولتدن ده خارجيه ناظرى مأمور بيورلش ايدى . حتى خاطراتده « برده بويوله بزم طرفدن بر آره لق يوزاللى بيك ليرا تكليف اولنش اولدينى خارجيه ناظرى توفيق پاشانك ويريديكى معلوماتدن استخراج ايلدم » دنيلمسى ده بوكادليلدر .

بوايش ايچون چالشمش اولديغم غير واقع اولدينى كجى « ذهنى پاشا بو طريقى حكومه ترك ايچون اوچ يوز بيك ليرا ايستلديكى وروش حاله كوره تزييلات اجراسى ده قابل اوله ميه جغنى سويلدى ، دينلمسى ده بنجه موجب استغراب اولشدر ؛ چونكه بويوله سوز خاطر مه گلديكى كجى مذاكره يده بن مأمور دكل ايلدم . اكر خاطراتك بوبابده كى حكايه سنك اقسام سائرهمى موقوفه موافق ايسه بوخط

ایچون شرکت طرفدن اونچ یوزبیک لیرا ایستلمش. صکره طرف شاهانه دن سفیر تویست اولتمش. فیاتی ایکی یوزبیکه تزیل ایتمش؛ خارجیه ناظری یوزاللی بیک لیرا تکلیف ایش و نهایت بوایکی فیاتک وسطیسی اوزرنده ائتلاف ایدلمش اولیوره. بوتون بومعاملات علم و دخیم خارجیه جریان ایتمش اولدیغندن حقیقت حال نجه مجهولدر.

* *

سعید پاشا حضرتلری خاطر اتک جلد نایسنده (صفحه ۳۸۱) افیون قره حصارى خطی ایله از میر شمندوفو بیک الصاق ایدلمسی هر نقطه نظر دن موجب فوائد اوله جفتدن بو خطک تمدیدی خصو. سنک باب عالی به انهاسنه مسارعت ایدلمسی لازم کله جکی بکا سویلیدیکی و بونی تصدیق استدیکم حالده هر نصلسه فعلیاتی تأخیر ایلدیکی بیان بیور مشلر. نافع نظرته ایکنجی دفعه تمینمدن مقدم ا کمال ایدلمش اولان بو خط افیون قره حصارى خطیله الصاق ایدلامش و بوکا کویا درسمه ادتک تجارتی خللدار اوله جی بهانه ظاهریسی سبب کوسترلمش ایدی. نظارته مأموریتی متعاقب بو خصوص ایچون تشبثات مکرره ده بولندم. فقط نهایت اولجه برذاتک «باندومه خطی انشا ایدیلیر ایسه بوغاز لرك محفوظیتی خللدار اوله جی» حقیقه کی معروضاتی خاطر عالیده جایکیر اولدیغندن نزد شاهانه ده عینی محذوری مستلزم کورینان بو الصاقه مساعده بیورلیه جنی بالواسطه قطعاً تبلیغ قلمش و بناءً علیه نظارته یکیدن برمهامله به تشبته امکان قلامش ایدی. یوقسه الصاقک محذور تجاریسنه هیچ کیسه قانع دکلدی. مشارالیه بو خطک الصاقی مسئله سنی طوغریدن

طوغری به عرض ایله مساعده سنیه استحصال بیورمش اولسه لر
ایدی تاخر واقعه امکان قالمز ایدی .

*

**

سعید پاشا حضرتلری ریختملرک مبیعه سی تشبئی حقنده دخی
خاطرانه برخیلی سوزلر ادخال ایتشدز . ریختملرک مبیعه سی
طرف پادشاهیدن شدتله آرزو بیورلقده ایدی . سعید پاشا
بو آرزوی اسعاف ایتماک ایستدیکنی اکلایمق ایچون مضبطه
مسوده سنه بالاخره ایشی اشکال ایده جک برفقره صیقیشدیرمش
اولدیغنی وشرکت نامنه ویریله جک سنده شرکتجه ایفاسی قابل
اوله میه جق شرائط حقوقیه وضع ایتدیردیکنی سوبیلور .

فقطدها اول یازیلان مضبطه ده شیخ الاسلام جمال الدین افندی
وعدلیه ناظری عبدالرحمن پاشا حضرتنک مخالف قالدقیرنی بیان
ایده بور . آرزوی عالی شایان اسعاف دکل ایسه وکلادن ایکی ذات
مخالف ایکن عجیا کندیلری نه ایچون قبول رأینی درمیان بیوردیلر؟
خاطرانده بوراسی مذکور دکادر . نته کیم مشارالیهک انفصالندن
صوکره وقوع بولان تشبثات و معروضات اوزرینه ذات شاهانه جه
ریختمک مبیعه سندن صرف نظر بیورلدی .

بوتون بوقیل وقال ایچنده بکا عاڈ اولان جهت شوفقره در:
« ریختیم باش مهندسی چذریا طرفندن ممضی خریطه حقنده رسومات
مأمورلرندن علی رضا بک بعض ایفاظاتده بولندی - که سزای
دقت ودولته خدمتدر - خریطه یه نظرآ ریختیم شرکتته عاڈ
اراضینک مجموع سطحی (۳۱,۴۰۰ مترو مرهمدن) عسارتدرکه

مساحهٔ تربيعيه سى (۶,۰۱۶ مترو) اولان ريختيم ايله (۱۳,۱۰۰ مترو مربع) سطحنده اولان زقاقلر بومقدارده يعنى (۳۱,۴۰۰ متروده) داخلدر .

حوليلر داخل اولديني حالده غلطه كمر كنك مساحهٔ سطحيه سى (۵۱۸ مترو مربعنده) در . بو اخطارات اوزرينه رسومات اداره سنده دخى مأموريتى اولان موسيو والورى پى ريختيمارك مساحه سنه مأمور ايتدم ؛ مومى اليه ۱۹۰۲ ايلول سنه تاريخيه تنظيم وامضا ايتديكي تقريرنده على رضا بكك اخباراتنى تصديق ايتمشدر . بو ايسه نافع ناظرينك مجلس وكلاده بيان ايتديكي (۳۲,۰۰۰ ذراع) مقدار مساحه يه مخالفدر كه عمر صه لرك مجلسه سويلنيلان ذراعى مساحهٔ صحيحه يه نسبتله (۱۴,۵۳۴ ذراع) فضلدر . بونلك اتمانى ده ناظر مشاراليهك بيان ايتديكي فيثاته نظراً (۳۶۴,۳۵۰ ليرا) ايدى جكنندن (۸۰۰,۰۰۰ ليرا) بدلات مخنه دن تزيلى لازم كليور ؛ بناءً عليه رضا بكك اخبارينى وموسيو والورينك صورت تقريرينى باتدكره نافع ناظرينه تبليغ ايله ايضاحات ايتدم . كلن جواب اختلافى درجهٔ كافيه ده مدافعه ايدى ميور . « سعيد پاشا بوسوزلريله بنم ريختيمك اشتراستى تسهيل ايجون مساحه سنى قصداً زياده كوسترمك ايتشمش اولديغى اكلاتمق ايتسه يور . بردفعه بو قدر بيوك بر معامله نك نافع ناظرينك افاده شفاهيه سنه استناد ايدوب ايدى ميه جكي مسئله سنى مصالح دولت حقتده اوافق بر فكر صاحبي اولانلر پك قولاي حل ايدرلر . صكره بو خصوص حقتده قلمه آلتوب مقرون مساعدهٔ سنه اولان ۲۴

جمادی الاخر سنه ۳۲۰ تاریخی مجلس وکلا مضبطه سنده مقدار مساحه حقنده طرفدن بر شی سویلندیکنه دائر قید ودالاتده یوقدر. باعکس سعید پاشانک نظارته یازمش اولدینی بر تذکره رسمیهده « نظارت جایبهلری هیئت فنیهسی طرفدن مقدا تنظیم ایدلوب خارجه دائره سنده منعقد قومیسونه اعطا اولنان پوصلهده ریختمک مساحه سطحیهسی اصل ریختیم سطحی وز قاقلر و غلطه ومسکرات کمرکی محللریله کرج قبوسی کمرکی داخل اولدینی حالده قرق بر بیک اوتوز ایکی مترو مربهی مرقم اولوب الخ » صراحتک عیناً مندرج بولنسی مقدار مساحه نك مجلس وکلاده افاده شفاهیهمله دکل اندن برخیلی زمان اولدن بری جریان ایدن معامله رسمیه ایله اکلایدینی واضحاً اثبات ایدر. بناءً علیه خاطر اتمده شو افاده نك بکا عطفی و مقدار مساحه حقنده بعده ظهور ایدن اختلافاتک نتیجه سنندن (نظارته وقوع مخبره دن صوکره چوق زمان کچمکسزین استعفا وانفصالم واقع اولدیغندن مسئله یی حل اتمک وظیفه سی خلفم فرید پاشایه انتقال ایتشدر) حاشیه سیله عدم معلوت بیسان ایدلسی شایان استغرابدر. چونکه حقیقت حال شوندن عبارتدر :

مارالیان مضبطه نك تنظیمندن براز صکره سمید پاشایه ریختمدن الیه جق اراضینک مقداری حقنده براخبار واقع اولمش ؛ مخبر ایله بر لکده موسیو والوری یی تحقیقه مأمور ایتمش . موسیو والورینک خریطه اوزرنده اجرا ایتدیکی مساحه نتیجه سی اولجه تعیین اولنان مقدار مساحه دن (۸،۴۰۰ مترو) نقصان ظهور ایلش . اقتضاسنک

ایفا و انباسی تبلیغیه باب عالیدن نظارته اشعار کیفیت ایدلدی .
بوکاجواباً موسیو چغریا موسیو والوری ایله نظارت مأمور لرندن مرکب
برقومیسون تشکیلی استیدان ایدیلرک بونک اوزرینه آلمان صدارتک
اشعار جوابیسی وجهله موسیو والوری ایله نظارت مأمور لرندن و علی رضا
بکدن مرکب برقومیسون تشکیلی ایله یکیدن اجرای تحقیقات
اولندی . بودفعه موسیو والوری اولکی مساحه سنده سهو وقوع بولدیغنی
بیان ایله تصحیح کیفیت ایتشدیر که بوکادائر ویردیگی راپورلر و اوراق
سائر نافعہ نظارتنده محفوظ و نتیجه تدقیقاتی مین اوله رق - پاشای
مشار ایله هنوز صدارتده - ایکن نظارتدن جواباً یازیلان تذکره
ایضاحات کافی بی حاویدر . ایشته تذکره نک عیناً صورتی شودر :
• ریختم شرکته عائد اراضینک سطحی موسیو چغریا طرفندن
مضی خریطه اوزرینه معمار موسیو والوری معرفتیه مساحه
ایدیلرک تنظیم واعطا و رسومات امانت جلیله سی تعرفه مدیری
سعادتلو علی رضابک افندی حضرتلری وساطتیه امضا اولوب ۲۱
ایلول سنه ۳۱۸ تاریخی و یوز التمش طقوز نومرولی تذکره
صدارت پناهیلرله ارسال بیوریلان ورقده غلطه جهتده ریختم سطحی
اولان (۶۰۱۶) وز قافلره عائد (۱۳،۱۰۰) که جمماً (۱۹،۱۱۶)
مترو مره بی) محل ایله غلطه و مسکرات کمر کلری سطح اراضیلری
دخی داخل اولدینی خالد ریختم شرکته عائد اراضینک مجموع سطحی
(۳۱،۴۰۰ مترو مره بی) کوسترلمش ایسه ده اولبابده وقوع بولان
استیدان اوزرینه شرف بواردایدن ۲۲ ایلول سنه ۳۱۸ تاریخی
وبوزیتمش نومرولی تذکره سامیه فضیلمانه لرندہ امر و اشعار بیوزلدینی

اوزره موسیو والوری ایله نظارت مأمور لرلندن و مشارالیه علی رضا بکسندن مرکب تشکیل اولنان قومیسسیونده حریران ایدن تدقیقات اوزرینه موسیو والوری طرفندن تنظیم و اعطاقلنان ایکی قطعه راپور ایله نظارت هیئت فیه سنجه قلمه الیا راپور ترجمه لری لفاً تقدیم قلنمش و مطالعه لرلندن محاط علم ساحی داورا کر میلری بیور بله جنی وجهله موسیو والوری اولجه اعطا و مشارالیه رضابک و ساطتیه امضاقلنان ور قه ده سهو و قوعنی اعتراف ایله ریختیم شرکته تاندار ارضیک مجموع مساحه سطحیه سی اصل ریختیمک سطحی وز قاقلری و غلطه و مسکرات کمر کبری محللری مساحه سطحیه لری داخل اولدینی حالده (۳۸،۷۰۰ مترو مربعی) ایدوکی ویا لکزر کرج قپوسی کمرک محلی ایله لیان وقرانته دائره لری بومساحه نك خارجنده بولندی مومی ایله موسیو والوری ایله مشارالیه علی رضا بک طرفندن ممضی ۱۲ تشرین اول سنه ۳۱۸ تاریخی راپورده کوسترلش و نظارت هیئت فیه سنجه مقدما تنظیم ایدیلوب خارجیه دائره سنده منعقد قومیسسیونه اعطا قلنان بوصله ده ایسه ریختیمک مجموع مساحه سطحیه سی اصل ریختیم سطحی وز قاقلر و غلطه و مسکرات که کی محللریله برابر بیک ایکی یوز التمش بش مترو مربع کیرج قپوسی کمرک محلی دخی داخل اولدینی حالده (۴۱،۰۳۲ مترو مربعی) مرقم بولنمش ایدوکنندن شو حالده آره ده کی فرق بک جزوی اولوب بوده موسیو والورینک اساس اتخاذ ایتدیکی خریطه بیکده بر مقیاسنده بولنمشیه نظرک قوه تخمینیه سندن نشأت ایدیه یله جکی بیان اولنغله اولابنده .

برده دوائر حکومت و انترپولره و سوقاقلره و ریختیمه تخصیص

قلناندن ماعدا اليوم غلظه وسرکه جی جهتلرنده باسند خاقانی ریختیم
شرکتنده قرق بشیید بو قدر زراع عرصه بولندیغندن شفاها
ریختیم اراضینک مقداری اوتوز ایکی بیک بو قدر زراع دیدیکم
فرض اولسه بیه سعید پاشا حضرتلرینک دیدیکی کبی ریختیم اراضینسی
فضله دکل بالعکس نقصان سوتش اوله بورم. والحاصل مشارالیهک
بو بجه دائر یازدینی شیلرک اساساً حکمسنز لکیله برابر واقعه موافق
اولدینیی تفصیلات آنفهدن مستبان اولمقده در. حقیقت و صورت
حالی علی وجه الصححه تبین ایدن بو وثائق نظارت اورا قنده تماماً
موجود اولدیغندن لدی الحاجه عیناً کوریه بیلور. رضا بکه موسیو
والورینک بالذات سهو و خطا ایتدکلرینی معترف اوله رق و یردکلری
راپورلرله مؤید بولنان بواجوبه نک خاطرات افاده سی کبی «اختلافی
درجه کافیده مدافعه» دکل تعبیر صحیح ایله سهو واقعی تصحیح
ایدوب ایتدیکنی ارباب عقل سلیم تقدیر ایدر.

*
**

ایشته سعید پاشا حضرتلرینک بکا بغیر حق روا کوردیکی
اسنادات و اتها ماتک حقیقت و ماهیتی بودر. برمدتدر راحتسنز اولدیغ
حالده برچوق مساعی زانده اختیاریه شو مدافعه بی انجق غیرت
ناموس ایله یازم بیلدم. آرتق بو ایضاحات ایله تنور ایتش اوله جقنی امید
ایتدیکم افکار عمومیه به تودیع دعوی ایلرم.

مجلس عیان اعضا سندن

۲۷ نisan ۱۳۲۷

ذهنی

